

KAMENO DOBA

katalog

PRAISTORIJSKA
STANIŠTA
ISKONSKI
KULTURNI
PEJZAŽ

CRNE
GOR
E

Na prostorima današnje Crne Gore, iz praiskona, naslijedili smo dragocjena, materijalna svjedočanstva o međusobnim odnosima ljudskih zajednica i njihovog okruženja, ali i konstantnoj težnji ka kvalitetnijem načinu života. Sagledavajući materijalne ostatke staništa, oruđa, oružja, kroz vremenski period od 160 000 godina stare ere, pratimo evoluciju ljudske vrste i genetskog mijenjanja od neandertalca (homo neandertalis) do savremenog čovjeka (homo sapiens), način života, oblikovanje kultura, navika, vjerovanja i tradicija.

Izložbom „**Praistorijska staništa iskonski kulturni pejzaž**“ težnja autora nije bila da, na uvriježen način stručnjaka kao autoriteta, samo kroz konzervirane, materijalne, pokretne artefakte ispuni misiju širenja znanja o prošlosti, već da, kroz ulogu facilitatora, asocijativnim podacima šireg i užeg konteksta mjesta nastanka pokretnih predmeta, ukaže na vrijednosti praistorijskih staništa Crvene stijene, Kremenštica, Bioča, Medene stijene, Trebačkog krša, Odmuta, Mališine pećine, Spile, Bijedića, Beran krša, kao prvih karika dugog lanca graditejske, nepokretne kulturne baštine, prvih produkata nastalih interakcijom čovjeka i prirode, savremeno nazivanim kulturnim pejzažom.

Materijalnim i asocijativnim podacima, ovom izložbom i katalogom, podsjećamo da živimo na prostorima koji nam omogućavaju privilegiju da pripadamo najstarijim kulturama, što naše svakodnevne živote, unutar naših pejzaža, upućuje na stalnu vezu sa prošlošću, koju moramo štiti, ali ne kao nešto krhko što će se polomiti ako koristimo, već kontinuiranim održavanjem snažnog historijskog okruženja, u kojem se ukazuje da je, kroz stalnu interakciju čovjeka i prirode, kulturna baština dinamična i u stalnom procesu evoluiranja.

Kontekst zaštite, valorizacije, prezentacije i popularizacije najstarijih naslijeđenih kulturnih vrijednosti Crne Gore, znači štiti prošlost ne radi nje same, već njene uloge koju ima u sadašnjosti i koju će imati i u budućnosti, jer višemilenijumski materijalni ostaci nam ne osiguravaju samo vezu sa prethodnicima i ukazuju da je prošlost bila znatno drugačija od sadašnjosti, već nam potvrđuju jedan milenijumski kontinuitet života na prostoru današnje Crne Gore i osjećaj stalnog procesa promjena, a samim tim da će i budućnost biti drugačija od sadašnjosti.

Istraživanje i dokumentovanje, očuvanje i popularizacija kulturnog nasljeđa čine osnov za lakše razumijevanje i shvatanje naše prošlosti. Našim razumijevanjem i ocjenom ostataka prošlosti neminovno se javlja potreba da se svi materijalni ostaci, kako nepokretni koje čuvamo i održavamo in situ, tako i pokretni predmeti, zaštite i veličaju kao materijalni dokazi historije koja nas je oblikovala kao pojedince i kao društvo.

Za vjerodostojni i sadržajni prikaz kultura i praiskonskih staništa za potrebe ove izložbe, posebnu zahvalnost upućujemo dragim kolegama iz Narodnog muzeja sa Cetinja, Polimskog muzeja iz Berana, Zavičajnog muzeja u Nikšiću, Centra za konzervaciju i arheologiju Crne Gore sa Cetinja i Zavičajnog muzeja u Pljevljima, koji su imali razumijevanja i ustupili traženi materijal Centru za kulturu, Tivat.

Autori

ARHEOLOŠKI LOKALITET

CRVENA STIJENA

Kremeni i kameni odbaici, bez retuša i nekoliko retuširanih alatki rađenih od sivozelenog rožnaca. Period predmusterijena, sa odlikama tajacijena, karakterističan po načinu odbijanja lamela. 26.primjeraka.

Crvena stijena – Sloj XXXI
Zavičajni muzej Nikšić.

1

Odbici od kamenih i kremeni oblutaka, bez retuša i nekoliko retuširanih alatki rađenih od sivozelenog rožnaca i gomoljike. Period musterijena, sa odlikama pontinijena, karakterističan po načinu odbijanja lamela.. 26 komada.

Crvena stijena – Sloj XXI
Zavičajni muzej Nikšić.

2

38 kremeni odbaici i alatki na odbijenim lamelama, mlađeg paleolita (orinjasijen), oruđa, rađenih od kvalitetnog rožnaca, braonkaste – mrke i med boje.

Crvena stijena – Sloj X
(mlađi paleolit)
Zavičajni muzej Nikšić, bb

3

Koštane alatke rađene na ivercima i manjim segmentima životinjskih kostiju.

Dimenzija 6,4; 4,5 i 2,1 cm.

Crvena stijena – Sloj Xa
Zavičajni muzej Nikšić,
Inventari broj: 1361; 952 i 1293.

4

Tri fragmentovane koštane alatke, rađene od segmenta dugih životinjskih kostiju i paroška jelenskog roga, dimenzija: 6,5; 4,9 i 3,8 cm,

Crvena stijena – Sloj VI
(mlađi paleolit – epipaleolit)
Zavičajni muzej Nikšić,
Inv. broj: 691; 692 i 652.

5

Pet fragmentovanih alatki rađenih od parošaka jelenskih rogova, dimenzija: 20,7; 18,1; 15,9; 15,5 i 7,2.

Crvena stijena – Sloj Ivb (mezolit)
Zavičajni muzej Nikšić,
Inventari broj: 600, 605, 624, 631, 2035.

6

Dvije koštane alatke, jedna rađena od paroška jelenskog roga, dimenz. 16,7 x 2,9 cm a druga rađena od životinjskog rebra, dužine 23,6, prečnika 09 cm.

Crvena stijena – Sloj Ivb.
Zavičajni muzej Nikšić. Inventarski broj: 126, 780.

7

Fragment loptastog ili kruškolikog lonca sa kratkim i nenaglašenim obodom, rađen od zemlje sa primjesama pijeska, grublje fature, priglačan, sive i braon boje pečenja.

Crvena stijena – III (neolit)
Zavičajni muzej Nikšić.
Inv. br.: 1242.

8

Fragment većeg loptastog suda sa nenaglašenim obodom rađen od zemlje sa primjesama pijeska sive i braonkaste boje pečenja,

Crvena stijena – Sloj III
Zavičajni muzej Nikšić.
Inv. br.: 369.

9

Fragment veće poluloptaste zdjele sa koso zasječenim obodom ka unutrašnjoj strani, fine fature, rađena od zemlje sa primjesama pijeska braonmrke i sive boje pečenja.

Crvena stijena – Sloj III
Zavičajni muzej Nikšić,
Inv. br.: 680.

10

Fragment poluloptaste zdjele sa zaobljenim obodom, rađene od zemlje sa primjesama sitnog pijeska, fine fature, sive i braonkaste boje pečenja.

Crvena stijena – Sloj III
Zavičajni muzej Nikšić,
Inv. br. 376.

11

Fragment manjeg loptastog lončića rađen od fino prečišćene zemlje sa primjesama sitnog pijeska, mrke i braonkaste boje pečenja. Lončić je ukrašen kratkim urezanim linijama organizovanim u dosta pravilne horizontalne redove. Obod naglašen otiscima noktiju.

Crvena stijena – Sloj III
Zavičajni muzej Nikšić.
Inv. Broj: 1398.

12

Fragment manjeg poluloptastog suda sa zaobljenim i nenaglašenim obodom, rađen od zemlje sa primjesama pijeska, ukrašen kratkim utisnitim i neorganizovanim urezanim linijama.

Crvena stijena – Sloj III
Zavičajni muzej Nikšić.
Inv. Broj: 696.

13

Fragment trbuha suda rađenog od zemlje sa primjesama pijeska, sa tragovima glačanja, sive i braonkaste boje pečenja, ukrašen otiscima noktiju ili nekom širom alatkom. Ormanent fino organizovan u pravilne vertikalne nizove.

Crvena stijena – Sloj III
Zavičajni muzej Nikšić.
Inv. broj: 1270.

14

Fragment trbuha suda rađenog od zemlje sa primjesama pijeska, fine fature, fino glačanih površina, sive i braonkaste boje pečenja. Spoljašnja površina ukrašena nizovima otisaka noktiju (štapanjem).

Crvena stijena – Sloj III
Zavičajni muzej Nikšić.
Inv. broj: 1275.

15

Iverci odbijani od tvrdog kamena i rožnaca lošijeg kvaliteta, pojedini sa retuširanim ivicama. Oruđa formirana na lamelarnim odbitcima.

Potkapina u Biočama kod Podgorice, 18 primjeraka.
Centrar za konzervaciju i arheologiju Crne Gore.
Nijesu inventarisani.

16

Devet odbitaka od crvenkastog i tamnozelenog rožnaca lošijeg kvaliteta, od kojih se izdvajaju tri strugača sa retuširanim radnim rubovima.

Potkapina Bioče kod Podgorice Kvadrat.
G13 Geološki sloj 1/ 2.otk.sloj.
Centrar za konzervaciju i arheologiju Crne Gore. Nijesu inventarisani.

17

Fragmentovani oblutak, sirovina ili jezgro za odbijanje kremenih alatki, Dim. P7,4 x H 5,2.

Potkapina Bioče kod Podgorice, Kvadrat G14. GS 1 /3.otk.sloj Centrar za konzervaciju i arheologiju Crne Gore. Nijesu inventarisani.

18

Rječni oblutak trougaonog presjeka, moguće ručna altka sa tragovima oštećenja na špicastom vrhu. P7,4 H 7,1.

Potkapina Bioče kod Podgorice, Kvadrat G14, Gs 1/3.otk.sloj.

19

Deset kremenih odbitaka od crvenkastog, tamnozelenog i med boje rožnaca, Kv. F22 GH 3a.

Mališina pećina Zavičajni muzej Pljevlja, Nije inventarisano

20

Tri fragmentovane mikrolitske alatke sa retuširanim hrptom, rađene na ivercima tamnozelenog i sivog rožnaca. Mališina pećiona iskopavanja 1981. godine Zavičajni muzej Pljevlja, Inventari broj: 7,8,9.

21

ARHEOLOŠKI LOKALITET

MEDENA STIJENA

ARHEOLOŠKI LOKALITET

ODMUT

Fragment oboda dubokog loptastog lonca sa neznatno naglašenim obodom, rađen od zenlje sa primjesama pijeska braonkaste boje pečenja.

Pećina Odmut – Stratum II.
Centrar za konzervaciju i arheologiju
Crne Gore,
Inv. br. 831.

22

Fragment manjeg loptastog lonca sa neznatno naglašenim i zaobljenim obodom, fine fature, glačan. Rađen od prečišćene zemlje sa primjesama sitnog pijeska oker boje pečenja.

Pećina Odmut – Stratum II.
Centrar za konzervaciju i arheologiju
Crne Gore,
Inv. br.: 851.

23

Fragmenti trbuha sudova rađenih od dobro prečišćene zemlje, lošijeg pečenja, spoljašnjih površina crvene boje, a na prelomu jezgro mrke boje. Fragmenti ukrašeni urezanim linijama.

Pećina Odmut – Stratum II.
Centrar za konzervaciju i arheologiju
Crne Gore,
Inv. br.: 980,646 i 846.

24

Fragment manjeg loptastog lonca sa neznatno naglašenim i ka unutra zasječenim obodom, rađen od fino prečišćene zemlje, sive i tamnobraon boje pečenja. Fragment ukrašen nizom, horizontalno postavljenih otisaka noktiju.

Pećina Odmut – Stratum II.
Centrar za konzervaciju i arheologiju
Crne Gore, Inv. br.: 885.

25

ARHEOLOŠKI LOKALITET

SPILA

Fragment većeg loptastog ili kruškolikog lonca sa uvučenim i zaobljenim obodom bez naglašenog vrata, rađen od zemlje sa primjesama sitnog pijeska, finije fature, sive do braonkaste boje pečenja.

Spila – Stratum Ia
Zbirka Gospe od Škrpjela – Perast,
neinventarisano

26

Fragment manjeg lonca sa zaobljenim obodom, bez naglašenog vrata, rađen od zemlje sa primjesama sitnog pijeska, sive i braonkaste boje pečenja, ukrašen horizontalnim nizom otisaka noktiju.

Spila – Stratum I, Faza Ia
Zbirka Gospe od Škrpjela - Perast,
neinventarisano.

28

Fragment trbuha većeg suda rađenog od zemlje sa primjesama sitnijeg pijeska, finije fature, crvene boje pečenja. Fragment ukrašen utiskivanjem otvora kružnog oblika u kombinaciji sa urezanim snopovima, vertikalno postavljenih linija.

27

Fragment konične zdjele sa zaobljenim obodom, rađena od fino prečišćene zemlje sa primjesama sitnijeg pijeska, glačana, mrke boje pečenja.

Spila – Stratum I, Faza Ia
Zbirka Gospe od Škrpjela - Perast,
neinventarisano.

29

Fragment većeg lonca sa kratkom horizontalnom drškom, rađen od zemlje sa primjesama pijeska, grublje fakture, sive i braonkaste boje pečenja, ukrašen pravilnim urezanim cik-cak linijama.

Spila – Stratum I, Faza Ia
Narodni muzej Cetinje, inv. broj:

30

Fragment trbuha većeg ovalnog suda, rađen od zemlje sa primjesama sitnijeg pijeska, sive do braonkaste boje pečenja. Fragment je izveden utiskivanjem nazubljenom ivicom školjke.

Spila – Stratum I, Faza Ia
Narodni muzej Cetinje, inv. broj:

31

Fragment bikonične zdjele rađene od zemlje sa primjesama pijeska, smeđe i braonkaste boje pečenja. Na konusu ukras izveden kauri-školjkom

Spila – Stratum I, Faza Ia
Narodni muzej Cetinje, inv. broj:

32

Fragment trbuha većeg suda rađenog od zemlje sa primjesama sitnijeg pijeska, sive i mrke boje pečenja. Na fragmentu ukras izveden tanko urezanim linijama koje formiraju rombove u tehnici šah-polja.

Spila – Stratum I, Faza Ib
Narodni muzej Cetinje, inv. broj:

33

Dvije koštane alatke rađene od segmenata životinjskih kostiju.

Spila – Stratum I
Narodni muzej Cetinje, inv. broj:

34

ARHEOLOŠKI LOKALITET
TREBAČKI KRŠ

Manje diskoidno kremeno jezgro, nepravilnog trapezastog oblika, sivopepeljastog rožnaca ili kalcedona. Dim: 3,3 x 2,8 x 1,4 cm.

Potkapina Trebački krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.:3.

35

Strugač na kratkoj lameli, odbitku, tamnozelenog rožnaca. Dim: 4,2 x 1,2 x 0,5 cm.

Potkapina Trebački krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 22.

36

Odbitak od tamnocrvenog rožnaca, nepravilnog oblika. Dim: 1,7 x 1,7 x 0,7 cm.

Potkapina Trebački krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 5.

37

Ravno i usko sječivo, iverak, sa otupljenim hrptom, odbijen od rožnaca braon mrke boje. Dim: 2,0 x 0,9 x 0,3 cm.

Potkapina Trebački krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 19.

38

Kratko sječivo sa otupljenim hrptom, polumjesečastog oblika, rađen od kalcedona sive boje, tehnikom okresivanja. Dim: 2,0 x 0,6 x 0,4 cm.

Potkapina Trebački krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 29.

39

Mikrolitsko trapezoidno sječivo na uskom iverku, rađen tehnikom okresivanja crvenkastog rožnaca. Dim: 1,8 x 1,3 x 0,3 cm.

Potkapina Trebački krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 15.

40

Kratki, frontalni strugač na iverku, rađen tehnikom okresivanja od kalcedona pepeljasto, sive boje. Na jednoj strani sačuvan korteks. Dim: 2,5 x 1,2 x 0,4 cm.

Potkapina Trebački krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 13.

41

Mikrolitsko sječivo sa otupljenim retuširanim hrptom, rađeno od manjeg iverka crvenkastog rožnaca.

Potkapina Trebački krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 30.

42

Mikrolitsko sječivo sa retušom otupljenim hrptom, rađen na uskoj lameli, odbitku kalcedona crvenkaste boje. Dim: 2,1 x 0,6 x 0,2 cm.

Potkapina Trebački krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 25.

43

Usko sječivo sa retušem otupljenim hrptom, rađen na uskoj lameli-odbitku zelenkastog rožnaca. Dim: 2,9 x 0,1 x 0,5 cm.

Potkapina Trebački krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 10.

44

Fragmentovano jezgro od tamnozelenog rožnaca ,nepravilnog, trougaonog presjeka. Dim: 4,4 x 2,3 x 1,6 cm.

Potkapina Trebački krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 2.

45

Mikrolitsko sječivo sa otupljenim hrptom, rađen na malom odbitku tamnozelenog rožnaca. Dim: 1,4 x 0,3 x 0,2 cm.

Potkapina Trebački krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 28.

46

Fragment oboda i dijela recipijenta ,dubokog kruškolikog lonca sa uvučenim i neprofilisanim obodom, finije fakture, rađen od fino prečišćene zemlje sa biljnim puniocem, ukrašen gusto zbijenim trouglovima, tehnikom žigosanja.

Lokalitet Kremenštica
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 53.

47

Fragment profilisanog, zaravnjenog oboda i dijela recipijenta dubokog lonca rađenog od fino prečišćene zemlje ,grube facture, sa tragovima glačanja, braonkaste boje pečenja. Ispod kruškolikog vrata ukrašen, koso postavljenim, dubokim žljebovima. Dim: 8,5 x 6,6 x 0,9 cm.

Lokalitet Kremenštica
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 67.

48

Fragment žrtvenika sa profilisanim ,plitkim, četvorouganim recipijentom postavljenim na četiri četvorougane. Rađen od prečišćene zemlje sa primjesama biljnog punioca, priglačanih površina, sive i braonkaste boje pečenja. Dim: 9,0 x 7,7 x 5,9 cm

Lokalitet Kremenštica
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 67.

49

Fragment trbuha većeg suda, rađenog od zemlje sa primjesama krupnijeg pijeska, grube facture, braonkaste boje pečenja, ukrašen većom bradavičastom drškom rađenom u obliku rozete, Dim: 9,8 x 7,8 x 0,9 cm.

Lokalitet Kremenštica
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 65.

50

ARHEOLOŠKI LOKALITET
KREMENŠTICA

Dobro očuvana glačana ,kamena sjekira ,vretenastog tipa sa jasno izdvojenom oštricom. Oštrica je fino glačana dok se tijelo vretenasto završava i grubo je obrađeno . Rađena je od sitnozrnog zelenkastog kamena. Dim: 13,6 x 4,8 x 3,9 cm.

Lokalitet Kremenštica
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 38.

51

Glačana sjekira valjkastog, odnosno, vretenastog oblika sa jasno izdvojenom oštricom i zašiljenom petom. Izrađena je od sivomrskog kamena. Dim: 13,1 x 3,4 x 2,1 cm.

Lokalitet Kremenštica
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 39.

52

Glačana ,kamena sjekira ,trapezoidnog oblika sa koso zasječenim zadnjim dijelom, fino glačana, rađena od sitnozrnog zelenkasto-braon kamena. Dim: 9,4 x 5,5 x 2,4 cm.

Lokalitet Kremenštica
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 41.

53

Fragment noge i dijela tijela figurine, ukrašene punktiranjem, rađene od fino prečišćene zemlje, sive i braonkaste boje pečenja. Dim: 7,4 x 2,4 cm.

Lokalitet Beran krš – Horizont Ib
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 214.

54

Gornji dio figurine sa trougaonom i ravnom glavom, stilizovano predstavljenim rukama i naglašenim dojčkama. Vjerovatno predstava boginje plodnosti. Rađena je od zemlje sa primjesama sitnijeg pijeska, sive i braonkaste boje pečenja. Dim: 6,5 x 3,4 cm. Lokalitet Beran krš – Horizont Ia
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 211.

55

Teg za mrežu loptastog oblika, rađen od zemlje sa primjesama pijeska, grublje facture, sivo-mrke boje pečenja. Prečnika: 5,9 cm.

Lokalitet Beran krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 240.

56

Noga figurine rađene od prečišćene zemlje, sive i braonkaste boje pečenja. Ukrašena horizontalnim linijama, moguće stilizovana predstava odjeće. Dim: 7,8 x 2,1 cm.

Lokalitet Beran krš – Horizont Ic
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 217.

57

ARHEOLOŠKI LOKALITET

BERAN KRŠ

Donji dio trupa figurine sa ravnom stopom I očuvanim dijelom naglašenih glutea, rađena od prečišćene zemlje, sive i mrke boje pečenja. Ukrasi uzvedeni punktiranjem, u dva nivoa, moguća predstava odjeće. Dim: 3,7 x 3,4 cm.

Lokalitet Beran krš - Ib
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 212.

58

Keramički teg loptastog oblika, rađen od zemlje sa primjesama pijeska, grublje fature, sive boje pečenja. Prečnik: 5,8 cm

Lokalitet Beran krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 238.

59

Kremeni nož na širokom odbitku, lameli trapezastog presjeka, dobijena od bjeličastog rožnacarađen na lameli trapezastog presjeka. Rađen od mlečno-bijelog rožnaca. Dim: 8,7 x 2,3 x 0,6 cm.

Lokalitet Beran krš – Horizont Ia
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 181.

60

Šiljak ili probojac, rađen na kratkoj lameli trougaonog presjeka, sa strmo retuširanim bočnim ivicama, rađen od bjeličastog rožnaca. Dim: 6,1x1,7x0,4 cm.

Lokalitet Beran krš – Horizont Ia
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 196.

61

Šilo ili probojac, rađen na segmentu rebra govečeta. Dim: 9,7 x 2,9 x 1,1 cm.

Lokalitet Beran krš – Horizont Ia
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 205.

62

Probojac, rađen od kratkog paroška jelenskog roga, sa tragovima upotrebe. Dim: 4,3 x 1,6 x 1,4 cm.

Lokalitet Beran krš – Horizont Ia
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 207.

63

Gladilica sa fino obrađenim ivicama, rađena od segmenta jelenskog roga. Dim: 13,1 x 2,2 x 0,9 cm.
Lokalitet Beran krš – Stratum I /

Stambeni horizont Ia
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 203.

64

Koštana alatka rađena na segmentu duge životinjske kosti sa zaobljenim vrhom na jednoj strani i proširenim ravnim dijelom na drugoj strani. Dim: 16,8 x 2,0 x 0,7 cm.
Lokalitet Beran krš – Stratum I /

Stambeni horizont Ib
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 200.

65

Fragmentovani uski nož ,rađen na dužoj lameli,trapezoidnog presjeka, odbijenoj od bjeličastog rožnaca. Dim: 9,0 x 1,6 x 0,5 cm. Lokalizet Beran krš – Stratum I /

Stambeni horizont Ia
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 182.

66

Fragment velike, kalupaste sjekire, rađene od svetlo sivog sitnozrnog kamena. Dim: 12,0 x 3,8 x 3,5 cm.

Lokalitet Beran krš – Stratum I /
Stambeni horizont Ic
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 176.

70

Keramički teg za mrežu,loptastog izgleda, rađen od zemlje sa primjesama pijeska, grublje fature, sive boje pečenja. Prečnika: 5,9 cm.

Lokalitet Beran krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 243.

67

Nož na uskoj lučnoj, lameli trougaonog presjeka, rađena od mlečno bijelog rožnaca. Dim: 7,7 x 1,8 x 0,7 cm.

Lokalitet Beran krš - Ia
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 177.

71

Keramički teg za ribarsku mrežu, blago bikoničnog oblika, rađen od zemlje sa primjesama pijeska, sive i braonkaste boje pečenja. Prečnika: 5,6 cm.

68

Vrh strijele sa trnom za učvršćivanje , rađen na lameli trougaonog presjeka sa strmo retuširanim bočnim ivicama. Dim: 3,9 x 1,2 x 0,3 cm.

Lokalitet Beran krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 192.

72

Veće fragmentovano koštano šilo, rađeno od segmenta duge životinjske kosti. Dim: 1,6 x 1,8 x 1,1 cm. Lokalizet Beran krš – Stratum I /

Stambeni horizont Ia
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 201.

69

Strugač na lameli, trougaonog presjeka, rađen od rožnaca mlečno bijele boje. Dim: 6,8 x 1,9 x 0,7 cm

Lokalitet Beran krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 178.

73

Fragmentovani pijuk, rađen od paroška jelenskog roga, sa oštećenim vrhom i zaravnjenom petom. Djelimično je sačuvan perforirani otvor za učvršćivanje držala. Dim: 9,3 x 3,9 x 3,4 cm.

Lokalitet Beran krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 206.

74

Veća ,kalupasta sjekira, rađena od bjeličasto sivog i mekog kamena, tehnikom glačanja i okresivanja. Dim: 11,0 x 3,9 x 3,3 cm.

Lokalitet Beran krš – Horizont Ib
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 175.

78

Glava figurine trouglastog oblika sa udubljenim i zakošenim očima, rađena od zemlje sa primjesama organskog punioca, porozne fakture, braonkaste i sive boje pečenja. Dim: 3,4 x 3,7 cm

Lokalitet Beran krš – Horizont Ic
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 209.

75

Fragment prosopomornog poklopca, rađenog od fino prečišćene zemlje, glačan, sive i braonkaste boje pečenja. Na fragmentu očuvano rebro nosa i plastični luk oka. Lice ukrašeno dubokim paralelnim linijama. Dim: 7,4 x 7,0 x 0,8 cm.

Lokalitet Beran krš – Horizont Ib
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 146.

79

Fragmentovani strugač na širokoj lameli, trapezoidnog presjeka, rađena od mlečno bijelog rožnaca. Dim: 4,1 x 2,3 x 0,4 cm.

Lokalitet Beran krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 184.

76

Teg za mrežu, loptastog oblika, rađen od zemlje sa primjesama pijeska, grublje fakture, braonkasto oker boje pečenja. Prečnika: 6,5 cm.

Lokalitet Beran krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 162.

80

Vrh strijele sa trnom za učvršćivanje, trougaonog presjeka, rađen od rožnaca med boje. Dim: 4,0 x 1,4 x 0,5 cm.

Lokalitet Beran krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 194.

77

Fragment veće trapezoidne sjekire ,rađen od mekog ,bjeličastog kamena. Dim: 6,4 x 5,5 x 2,0 cm.

Lokalitet Beran krš - lia
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 92.

81

Manja kalupasta sjekira, ili gladilica, rađena od bijeličastog mekog kamena, tehnikom glačanja i okresivanja. Dim: 6,1 x 2,3 x 1,7 cm.

Lokalitet Beran krš – Horizont I
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 107.

82

Fragmentovani probojac ili šiljak, rađen na lameli trapezoidnog presjeka, odbijenoj od tamno braonkastomrkog rožnaca. Dim: 5,8 x 1,9 x 0,6 cm.

Lokalitet Beran krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 118.

83

Strugač - nožić na dugoj i uskoj lameli trougaonog presjeka, odbijenoj od mlečnobijelog rožnaca, sa retušem na čeonjoj i na bočnim stranama. Dim: 6,5 x 1,8 x 0,8 cm.

Lokalitet Beran krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 116.

84

Strugač na kratkoj lameli, trapezoidnog presjeka, rađen od mlečno bijelog rožnaca. Dim: 4,7 x 1,9 x 0,4 cm.

Lokalitet Beran krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 112.

85

Fragmentovani žrtvenik ovalnog oblika na zaobljenim nogama, rađen od zemlje sa primjesama pijeska, grube fature, sive do braonkaste boje pečenja, ukrašen snopovima urezanih linija. Dim: 8,6 x 6,6 x 1,4 cm.

Lokalitet Beran krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 149

86

Fragmentovani prosopomorfni poklopac, kalotastog oblika, rađen od fino prečišćene zemlje, sive i braonkaste boje pečenja. Sačuvan je dio sa plastičnim nosom i lijevim okom, ostale površine ukrašene cik-cak urezanim linijama. Dim: 12,1 x 7,1 x 0,7 cm.

Lokalitet Beran krš – Horizont Ib
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 144.

87

Fragmentovani prosopomorfni poklopac kalotastog oblika, rađen od zemlje sa primjesama pijeska, finije fature, sive i braonkaste boje pečenja. Sačuvan dio plastično ispupčenog oka i linearnom predstavom obrve. Dim: 11,3 x 6,6 x 1,0 cm.

Lokalitet Beran krš
Polimski muzej – Berane, A
Arheološka zbirka, Inv. br.: 147.

88

Keramički teg za mrežu, loptastog oblika, rađen od zemlje sa primjesama pijeska, fine fature, braonkaste boje pečenja. Prečnika: 6,1 cm.

Lokalitet Beran krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 244.

89

Veći strugač na lameli, trougaonog presjeka, rađen od mlečno bijelog rožnaca. Dim: 5,5 x 2,0 x 0,8 cm.

Lokalitet Beran krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 110.

90

Rekonstruisana konična ili poluloptasta zdjela, rađena od zemlje sa primjesama pijeska, grublje fakture, sive i braonkaste boje pečenja. Prečnik oboda: 7,6 cm. Visina: 5,4 cm.

Lokalitet Beran krš – Stratum I /
Stambeni horizont Ia
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 151.

94

Bikonična zdjela sa kratkim vratom i zaobljenim, vertikalnim, obodom, rađena od fino prečišćene zemlje, braonkaste boje pečenja. Na prelazu konusa, ukrašena sa četiri male bradavičaste drške a na gornjem konusu plastično rađena valovita linija. Prečnik dna: 5,5 cm, Prečnik oboda: 16,5 cm.

Lokalitet Beran krš – Stratum II /
Stambeni horizont IIb
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 222.

91

Blago bikonična duboka zdjela sa blago savijenim gornjim konusom, rađena od zemlje sa primjesama pijeska, glačana, sive i braonkaste boje pečenja. Na konusu sitne bradavičaste drške. Prečnik oboda 19,0 cm. Visina: 9,9 cm.

Lokalitet Beran krš – Stratum I /
Stambeni horizont Ia
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 154.

92

Rekonstruisana zdjela ili pehar, bikoničnog oblika, ukrašena na konusu malim bradavičastim ispupčenjima, rađena od zemlje sa primjesama pijeska, sive i mrke boje pečenja. Prečnik oboda: 6,9 cm. Visina: 7,2 cm.

Lokalitet Beran krš – Stratum II /
Stambeni horizont IIb
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 153.

93

ARHEOLOŠKI LOKALITET

TORINE
RADMANSKA KLISURA

Bikonična amforica sa kratkim cilindričnim vratom, rađena od zemlje sa primjesama pijeska, sive i braonkaste boje pečenja. Na zaobljenom konusu, dvije naspramno postavljene rožaste drške, vertikalno perforirane. Dim: 5,6 x 7,5 x 4,3 cm.

Lokalitet Torine
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 1270.

95

Fragment većeg keramičkog lonca sa drškom u obliku protoma ptice, rađenog od fino prečišćene zemlje sa primjesama sitnijeg pijeska, fino glačan, sive i braonkaste boje pečenja. Dim: 3,1 x 2,2 x 1,8 cm.

Lokalitet Torine
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 1352.

96

Fragment oboda konične zdjele zdjele sa protomom u obliku ptičje glave postavljenih na obodu, rađene od zemlje sa primjesama sitnijeg pijeska, fine fakture, glačana, braonkaste boje pečenja. Dim: 7,7 x 4,7 x 0,9 cm.

Lokalitet Torine
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 1324.

97

Fragment noge žrtvenika ,rađen od fino prečišćene zemlje sa primjesama pijeska, braon i mrke boje pečenja. Dim: 4,0 x 3,3 x 0,5 cm.

Lokalitet Torine
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 1353.

98

Fragmentovana ženska figurina sa petougaoanom glavom, ruke u obliku patrljaka, naglašenim gluteama i plastično predstavljenim dojčkama. Dim: 5,5 x 2,7 x 0,9 cm.

Lokalitet Torine
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 1341.

99

Kremeno jezgro nepravilnog oblika, med boje rožnaca, sa tragovima korteksa na jednoj strani. Dim: 6,2 x 4,6 x 1,4 cm.

Lokalitet Torine
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 1355.

100

Fragment žrvnja elipsoidnog oblika sa zaravnjenom radnom površinom, rađen od pločastog oblutka krupnozrnog sivozelenog kamena. površinom. Dim: 20,0 x 19,0 cm.

Lokalitet beran krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 164.

101

Fragment kamenog žrvnja, izduženog elipsoidnog oblika, sa lučno zaravnjenom radnom površinom, rađen od pločastog oblutka krupnozrnog sivozelenog kamena. Dim: 28,0 x 14,0 cm

Lokalitet Beran krš
Polimski muzej – Berane,
Arheološka zbirka, Inv. br.: 165.

102

ARHEOLOŠKI LOKALITET

TRNJE

Strugač na širokoj lameli trapezastog presjeka, odbijenoj od bjeličastog rožnaca,. Na jednoj strani sačuvan bijeli korteks. Dim: 6,1 x 2,4 x 0,9 cm

Pećina Golubarica - Bijedići
Polimski muzej – Berane, Terenski
Inv. br.: 15.

103

Fragmentovana alatka rađena od paroška jelenskog roga. Dim: 15,4 x 2,7 x 2,2 cm

Lokalitet Bijedići- Trnje
Polimski muzej – Berane,
Terenski Inv. br.: 29.

104

Noga žrtvenika rađena od zemlje sa primjesama pijeska, svijetle braonkaste boje pečenja, ukrašena koso urezanim linijama. Dim: 6,2 x 2,9 x 2,6 cm.

Lokalitet Bijedići- Trnje
Polimski muzej – Berane,
Terenski Inv. br.: 41.

105

Fragmentovana konična cediljka, rađena od zemlje sa primjesama pijeska, grublje fakture, sive i braonkaste boje pečenja. Dim: 11,8 x 7,7 x 1,3 cm.

Lokalitet Bijedići- Trnje
Polimski muzej – Berane,
Terenski Inv. br.: 54.

106

Fragment dublje bikonične zdjele ili pehara sa naglašenim cilindričnim vratom, rađene od zemlje sa primjesama pijeska, fine fakture, sive i mrke boje pečenja. Na gornjem konusu ukrašena plitkim kanelurana a sačuvan i korjen rožaste drške.

Lokalitet Bijedići- Trnje
Polimski muzej – Berane,
Terenski Inv. br.: 49.

107

Stopalo figurine sa dijelom cevanice, rađene od fino prečišćene zemlje svijetlo braon boje pečenja. Stopalo obodom ukrašeno sitnim urezanim linijama. Dim: 3,1 x 1,8 x 2,2 cm

Lokalitet Bijedići- Trnje
Polimski muzej – Berane,
Terenski Inv. br.: 77.

108

Dvije kremene alatke rađena na odbitcima bjeličastog rožnaca, strugač na širokoj lameli i strugač-probojcaj na kratkoj i širokoj lameli.

Lokalitet Bijedići- Trnje
Polimski muzej – Berane,
Terenski Inv. br.: 56.

109

Noga figurine, rađene od fino prečišćene zemlje tamno braonkaste boje pečenja. Dim: 3,0 x 1,5 x 1,8 cm.

Lokalitet Bijedići- Trnje
Polimski muzej – Berane,
Terenski Inv. br.: 78.

110

Alatka rađena od paroška jelenskog roga, sadiljka ili pijuk. Dimenzija 9,1 x 2,3 cm.

Lokalitet Bijedići- Trnje
Polimski muzej – Berane,
Terenski Inv. br.: 71.

111

Kremene alatke i široki kremeni odbitci- lamele, karakteristični za neolitski period. 12 primjeraka.

Lokalitet Bijedići- Trnje
Polimski muzej – Berane,
Terenski Inv. br.: 81.

112

Koštane alatke rađena od segmenata dugih šivotinskih kostiju i parošaka jelenskih rogova.

Lokalitet Bijedići- Trnje
Polimski muzej – Berane,
Terenski Inv. br.: 82.

113

Teg za mrežu rađen od manjeg pločastog oblutka, sivkastog sitnozrnog kamena, Dim: 9,1 x 6,6 x 2,0 cm.

Lokalitet Bijedići- Trnje
Polimski muzej – Berane,
Terenski Inv. br.: 112.

114

Teg za mrežu rađen od pločastog oblutka, svijetlo sivog sitnozrnog kamena, Dim: 9,1 x 6,6 x 2,0 cm.

Lokalitet Bijedići- Trnje
Polimski muzej – Berane,
Terenski Inv. br.: 126.

115

Tri tega za mrežu, rađena od oblutaka različitih veličina.

Lokalitet Bijedići- Trnje
Polimski muzej – Berane,
Terenski Inv. br.: 117.

116

Pet fragmenata oboda različitih bikoničnih zdjela, rađenih od zemlje sa primjesama sitnijeg pijeska, sive i mrke boje pečenja.

Lokalitet Bijedići- Trnje
Polimski muzej – Berane,
Terenski Inv. br.: 147.

117

Fragmentovani kameni žrvanj, rađen od sivkastok krupnozrnog kamena. Dim: 36,0 x 20,0 x 6,0 cm.

Lokalitet Bijedići- Trnje
Polimski muzej – Berane,
Terenski Inv. br.: 93.

118

**IMPRESUM
PRAISTORIJSKA STANIŠTA
ISKONSKI KULTURNI PEJZAŽ**

IZDAVAČ

Centar za kulturu Tivat
direktor Vojislav Kaluđerović

AUTORI IZLOŽBE I POSTAVKE

mr Predrag Lutovac, arheolog
mr Magdalena Radunović, konzervator savjetnik
mr Lidija Ljesar, konzervator savjetnik
Dušica Kovačević, konzervator savjetnik

FOTOGRAFIJE

Lazar Pejović
Neven Staničić

GRAFIČKI DIZAJN

Neven Staničić
Ivan Radulović

ŠTAMPA

Biro Konto

TIRAŽ

500

MAJ 2015.